

Még mielőtt bárki is kinyitná, vagy ne adj' isten, elolvasná ezt a könyvet, csak annyit akarok leszögezni a tisztánlátás meg a miheztartás végett, meg hogy ne érjen senkit se meglepetés: nem azért írtam le ezeknek a lett dolgoknak a bizonyosságát – ahogyan az Esperes szokta annyira szépen mondani –, mert ilyen híres meg olyan híres akartam volna lenni, vagy pláne, hogy gazdag. Mert biztos lehet benne mindenki, hogy lesznek irigyeim szép számmal, akik majd azzal kiabálnak meg úton-útfélen, hogy biztos csak azért a pénzért hordott ez itt össze minden apja faszát, pedig nem is úgy mentek itt a dolgok, ahogyan leírta őket. Összeirkál ez mindent, hogy nevetőségessé tegyen bennünket a világ előtt, ráadásra a saját fajtáját mocskolja be, amikor oda szarik, ahonnan enni kapott, bele egyenesen a saját fészkébe. Akadnak majd ilyenek jócskán, akik így gyalázkodnak, de nem lesz nekik igazuk, hiába hangoskodnak, ne hallgasson rájuk senki, mert nem tudják, mit beszélnek, meg pláne, hogy mit cselekszenek.

Most ünnepélyesen kijelentem, hogy mérget vehet rá mindenki, akár gyaláz, akár nem, hogy semmit se tettem hozzá és semmit se vettem el abból, ami volt, hanem

mindent úgy mondok el sorjában, ahogyan az a szemem láttára, egyik a másik után bekövetkezett. Az elejétől a végéig. Aztán abból majd szépen kiderül minden a napnál is világosabban. Akkor már nem lehet mellébeszélni, mert tisztán láthatják az emberek, hogy merre hány méter, és akkor majd az ő igenük is igen lesz, az ő nemük pedig nem. Mert elhiheti mindenki, nem az számít nekem, hogy ilyen híres legyek, meg olyan híres, hiába jár majd a pofájuk nekik, meg beszélnek összevissza mindent, egyedül csak az igazság végett fogtam tollat, mert mindig csak azt az igazságot tartottam a szemem előtt. Mert különben is, mit gondolnak az emberek, hogy ki a fasznak hiányzik az, hogy a szájukra vegyék, meg rángassák, mint kutya a rongyot, hogy ilyen egy hazudós vagyok, meg olyan egy szemétláda. De mégse tehetek mást, mert meg kell tudnia ország-világnak, mi folyik itt, és hogy az utókor is értesüljön azért a dolgok mikéntjéről meg állásáról. Meg – nem is tagadom – a falu végett, hogy azért ne gyalázza senki a nevét, és fönnmaradjon az örökkévalóságnak, ha esetleg mégis történne valami. Meg hát persze a szegény emberek végett is, akik itt laknak a faluban, hogy végre nekik is igazságot szolgáltatson valaki. Mert ami le van írva, az nem csal, az már úgy marad mindörökre, nem árthat annak se a tűz, de még a víz se, pláne nem a mocskolódók és irigyek szája. És akkor majd az utókor el tudja dönteni, hogy kinek is higgyen ezekben az ügyekben, hogy ki mondott igazat, és ki tett hamis tanúságot az ég alatt.

Mert most már azért tényleg csinálni kell itt valamit, nem lehet halogatni tovább, hogy majd csak lesz valahogyan. Valakinek csak kézbe kell vennie a dolgoknak

a menetét, meg az irányítását, hogy mégis azért hogyan alakuljanak, mielőtt még késő lenne, mert az utolsó órába léptünk, szinte a huszonnegyedikben járunk. Mert hiába hazudoznak meg beszélnek össze mindenfélét, azért már régen nem tudja itt a jobb kéz, hogy mit csinál a bal. És aki most hallgat, az cinkos lesz a romlásban, aki nem beszél, az meg vétkes a pusztulásban. Most már nem lehet mellébeszélni. Aztán majd magyarázkodhatnak, amikor eljön a számonkérésnek az ideje, de akkor már késő lesz. Hiába szórnak a fejükre hamut, meg esetleg megszaggatják a mellükön az ingüket, hogy így meg úgy, hogy szánják-bánják, meg különben is mit is tehetek volna, akkor már késő bánat, akkor már elmehetnek az anyjuk picsájába is jajgatni meg panaszkodni mind.

Isten a tanúm rá, hogy ami tőlem tellett, azt én megtettem, a dolgomat elvégeztem, és bár nem piszkoltam be magamat, hiába fogják majd rám az emberek, most mégis mosom a kezeimet.

[A Je Pista meg a Bandi kiássák
a csontokat]

Az igazság kedvéért meg kell azért azt is mondani, hogy addig is haltak meg sokan, csak úgy, minden ok nélkül, egyik napról a másikra, és még csak arra se lehet ráfogni, hogy valami bajuk lett volna nekik. Főleg a férfiak, egyik a másika után. Az asszonyok meg csak sírtak, hogy mi lesz velük most már az uruk nélkül. Egészségesek, élet-erősek voltak, megvolt azoknak mindenük, mégis hullottak, mint a legyek. Így mondta még az Esperes is, hogy mint a legyek. Még a Doktorúr is széttárta a kezét, hogy itt azért már megáll az ő tudománya is. Hiába jelentette fölfelé, a járás felé, hogy valami itt, kérem, nagyon nincs rendjén, igazából nem történt hatáságilag semmi se. Sőt. Állítólag még meg is mondták a Doktorúrnak kerek perrec, hogy jobb, ha nem nagyon ugrál, mert nem lesz annak jó vége. Az emberek meg suttoztak ezt is, azt is, de inkább csak félni kezdtek. Hogy nincsen ez így rendjén mégse, meg azért tudni akarták, hogy mégis mi újság van. Meg főleg, hogy mire számítsanak. Mert ott van mindjárt a Belegi gyerek, akit ott találtak a leszúrt disznó mellett, arccal a fagyott vérben. Pedig csak kiment, hogy behozza a melegre a pálinkáspoharakat, meg hugyozzon egyet, aztán mégis hogy járt. Pedig fiatal is volt, meg nem volt

annak semmi baja előtte az égvilágon, azt mondja a böl-
lér. Jó, mondjuk, nem lehetett mondani, hogy nem ivott
meg egy-két pohárkával, de hát annyitól még nem szok-
tak meghalni az emberek. Jól is néznénk ki. Vagy ott volt
például a cigány Vak Jancsi, aki a fehér botjával járt min-
denhová, pedig a Titi azt mondta, hogy az anyja picsáját
vak az, csak a segélyre hajt. Tényleg furcsa volt a Jancsi,
mert úgy tudott az jönni-menni a botjával, mintha min-
dent látott volna, soha nem tévesztette el, hogy hová akart
menni. Aztán egyszer csak ott találták a háza előtti kispad-
on, csak nézett maga elé azokkal a vak szemeivel, mint-
ha csak pihenne, pedig akkor már ki volt hűlve a Jancsi.

De igazából akkor szabadult el a pokol – ahogy a Ta-
nárúr szokta mondani, mert azért a Tanárúr tényleg egy
művelt ember, nem foghatja rá senki, hogy nem az –,
amikor a Je Pista meg a Je Bandi megtalálta azokat a
csontokat ott, a zsidótemetőben. Ásás közben forgatták
ki egyiket a másik után, de annyit, hogy nem is tudták
hirtelen visszatemetni. Meg azért meg is ijedhetett a Pis-
ta meg a Bandi attól a sok csonttól, mert úgy otthagytak
mindent ásóstul, lapátostul, hogy többet még a környé-
kére se mentek a zsidótemetőnek.

Mondjuk, a zsidótemetőbe amúgy se nagyon mert be-
menni senki rajtuk kívül. Azt beszéltek, hogy átok van
rajta, és aki oda bemegy, úgy jár, mint a Brneczky Gyula
bácsi, akinek előbb csak a lábujját vágták le, de aztán
nem sokra rá rokkantkocsiban ült szegény, mert a végén
már egyik lába se volt meg neki. Ott bagózott naphosszat
a Gyula bácsi a rokkantkocsijában, egyik cigaretta szívta
a másik után, mert hát mi mást is csinálhatott volna. Még
a kocsmába se tudott bemenni, mert sok lépcső vezetett

fel oda, és akkor még csak a teraszra ért az ember, amit a táncos multságok végett építettek. Mondjuk, soha nem tartottak rajta egyetlen táncos multságot se, az igaz, hiába építették oda, mert inkább kuglizni szerettek az emberek, nem táncos multságba járni. A Dodi Laci szokta neki kivinni a sörét vagy a fröccsét a Gyula bácsinak. Mikor mit akart inni az öreg. Levágták mindegyik lábát neki szépen egymás után. Nem volt azzal gond semmi. A lábujjától haladtak fölfelé, egészen a combja tövéig a Gyula bácsinak, aztán amikor elfogyott az egyik lába, kezdték a másikkal előlről. Így járt a szegény Gyula bácsi, mert sokat járogtatott be a zsidótemetőbe.

Azt mondják, valami hidegség költözött bele a lábába, amióta bejárógatott a zsidótemetőbe. Először csak a lábujjában érzi az ember a hideget, aztán meg megy fölfelé, egészen a szívéig. Mondjuk, a Brneczky Gyula bácsi nem érte meg, hogy a szívéig menjen a hidegség, mert azután nem sokra rá meghalt, hogy a másik lábát is levágták tőből a doktorok neki.

Pedig a Gyula bácsi nem is utálta a zsidókat, meg hát nem is nagyon látott olyat senki a faluban, hogy zsidó, amióta elvitték mindet. Főleg a Kossuth utcából. Mondjuk, a Gatter Magdáról azt mondják, hogy visszajött, mert megvették a svédek acélért a Magdát. Biztos ahány kiló, annyi acélt adtak érte a svédek. Mondjuk, nem kerülhetett túl sok acéljába a svédeknek a Magda, mert, azt beszélnek az öregek, hogy olyan sovány volt, amikor hazajött, hogy szinte megijedtek tőle. Főleg a szemétől, ahogyan nézett, attól ijedtek meg nagyon.

De a Magda se sokáig maradt a faluban, mert hát közben, amíg nem volt itthon, a Kovácsék beköltöztek a

házukba. Sokan kiigényeltek ilyen zsidó házakat, mert minek álljanak ott üresen, ha már mindenki elköltözött belőlük. Végül is igazuk volt nekik, hiszen valakinek csak vigyázni kellett azokra a házakra, hogy a cigányok ne lopjanak el belőlük mindent, ami mozdítható. Nehogy föltüzeljék a parkettát meg az ajtókat. Az az igazság, és azt mindenki tudja, hogy az ilyen házakat télen is ki kell fűteni valakinek, meg minden. Mert mi van, ha elfagyott volna bennük a vízvezeték, vagy mondjuk, fölfagytak volna a falak, és lehullik az összes vakolat. Akkor az meg kinek a kára lett volna például? Azt mondja meg valaki a Kovács Jocinak.

Mondjuk, arra nem nagyon számítottak a Kovácsék, hogy a Gatter Magdát megveszik a svédek acélért, és akkor mégiscsak hazajön. Aztán a tanácstól inkább kiutaltak a Magdának egy kis szoba-konyhát a Kossuth utca elején, hogy ne legyen belőle baj meg vallási feszültség. Így mondta a tanácselnök, hogy nem tűr vallási feszültséget a falujában, amikor a Magda bement hozzá reklamálni, hogy akkor most vele meg mi lesz, meg hol fog lakni, hogy a Kovács Jociék beköltöztek a házába.

Meg különben állítólag régen is a Kossuth utcában laktak a zsidók, ott volt nekik az iskolájuk, ahol most a focistáknak az öltözője van. Még templomuk is volt a zsidóknak ott a Kossuth utcában, de azt meg elhordták, mert kellett a téglá a téeszmagtárhoz, hogy legyen hová tenni a terményt a háború utáni inséges időkben. Jóféle, pecsétes téglából épült a zsidó templom, az embereknek meg – templom ide, templom oda – csak kellett enniük valamit. Meg hát félig úgyis lebombázták a háborúban azt a templomot, akkor most mit kell ebből akkora ügyet csinálni.